

המזרקה¹

נתן אלתרמן

פלגלג מרקיד אשפתות, פלגלג משברר שמש, מדלג בצדי אספלט. קרחון גורף

סלעי מורנה, קרחון זורע נצח כחול, גולש מן פסגות. גייזר מלוהט שאל:

"אגד מפקע

ציצי שנהב..

אי פבוס מתלהלה

יפליא גוניו,

נופל ומשתרע

כנהי רב"

(ש. בודלר "המזרקה")

כן מחשבת האמן וכזו עליה להיות. הגיון ורגש. כיצד נבדיל בין תאומיסיאם
אלה? אולי נמזגו שניהם בקוקטייל המוצב על האבניים? אפשר בזה שונה המחשבה
האמנותית מכל אחיותיה, למשל – מחשבת המדע? או ביתר הרחבה: המחשבה
מדעת? יש הרצאות מעל קתדראות בסורבונה, ויש נאומים פועמים בלילות "מאנסרדה"
או קפה. גם במדע וגם באמנות – שיטות, מגמות, והערכות. המלומד שונא את מתנגדיו
שנאה קרה, אפטית, שנאת כוכבים, שנאת מות. לאמן – שנאה לווהטת, כואבת, שנאת
כוכבישביט, שנאת־חיים. הלא־אמן מדליק ומאיר. האמן מדליק ובוער. נלהב, נבער
כולנו – אומר הוא. נאחז באש כולנו יחד. לא הנצחון הקופא תכליתנו, אלא הקרב. לא
המסקנה, אלא הבהוב הרעיונות המצית, המחמם, המעורר שגשוג, שגעון ושגב.

¹ כתובים, שנה ו, גל' לב-לג (רסד-רסה) (ט"ז באב) תרצ"ב, 18 באוגוסט 1932), עמ' 5. חתום: נ. העזתי.

- עוטה עלי! יקרא האמן אל יריבו – כאן מערבולת! כאן שטף יורד אל תהומות.
רק החזק יצלול וחי. רק האדיר יוסיף להזניק סילוני לויתן מרקיעים.

- עוט והטביעני! – יקרא האמן אל יריבו.

דגי הרמש יהדפרינוסו מן המערכה. איי אלמוגים ימוגרייתפוררו בטלטלה. גופות
ענקים ישתלבו, ינוצצו. ומשחק המים יעלה מעלה-מעלה.

.. וברפות אוני האחד, ולפני רדתו מטה-מטה, ינועו סנפיריו לעומת הגדול, יקישו:

הי-דד.. הי-דד

.. והרוח תגבר ותריע ותגלגל ברראאאוו טוררו !

ומשחק המים יעלה מעלה-מעלה...

כן מחשבת האמן, כאלה מחשבתו וחייו באמנות. כך עליהם להיות.

קראתי מאמר בעתון-ספרות צרפתי.

הוא זוכר באהבה ובגעגועים את ימי הזעף והבעבוע בזרמי האמנות, בהם היה
אולי דגל האמת האמנותית קרוע, ממורט ומנוקב (בקולמוסי פולמוס ובכדורי
דוקרבות) אבל היה לדגל.

כעת שחו, התפרקו בנות שיר. (למען איזה עגל התפרקו?) כיום נשלחות הרפסודות
על מי השילוח.

- אני כותב כך, והוא אחרת. את שנינו מדפיס המו"ל ושנינו נמכרים (!) באותו
מספר הטפסים.

אנשים (סנובים או ציניים) עורכים אנקיטות – "כיצד הם כותבים" .. והם.. הם
עונים. (אל-אלהים, כיצד הם עונים!) זה מודיע, כי ההשראה האמתית פוקדת אותו בימי
הקיצ, ודווקא אחר הצהריים. זה שומר תמיד פנקס רשימות למראשותיו, שמא יארע
הדבר גם בלילה. האחד דפיו תמיד נקיים ממחיקות, השני כותב אחת ומוחק שתיים.
ואפילו מצייר ראשים קטנים בשולי הגליון (צלומים להוכחה!) יש אוחז בעט נובע ויש
מושך בנוצת אוז. לפלוני עמודי ניר מפורדים, ולרעו מחברות מחברות..

.. ודרמטורגן ידוע מספר בטון של מעונה, כי אינו יכול לשים בפי הנפש הפעלות
ריפליקה אשר לא תחויב ע"י מצב העניינים. איזו גבורה שביושר! מעטים מעטים כוכבי

השביט. בשמים – לילה, ואין משחקי אור. משעמם ומעציב. היכן משעמם? במשתאות
פאין ודאי לא!

מאמר קראתי בעתון־ספרות צרפתי.

... ומאמרים בעתונינו.

אצלנו לא רק השלוח.. פה שקט.

- מה שאון ממשאון? על מה אריב? הצדק עמדי הוא. גם האחרים יודעים זאת,
ורק פנים יעמידו. על כן אסיח דעתי מהם וסופם להתפיס.

כך יכול לדבר רק אמן, שאבד את הרעב למחשבה אמנותית, שהביא את הדגל
לבית הנכאות. הו – הו! משם לא יגזל.

הנה הוטרואן.. שבע שבע מלחמות רוח (השכלה, לאומיות) ואינו רוצה בהמשכן,
לא על ידו ולא ע"י אחרים. ואינו מבין, כי בלי מלחמת רעיונות אמנותיים (תנאי
נוסף, אמנם, לעיקר – לחיי נפש מנימיים ופרטיים) אין האמן חי באמנות. וכשאין הוא
חי באמנות, אין אמנותו חיה. אין היא הנושא את עצמו, כי אם יונקת יניקת טפיל
מן המת ומן הזר. הנהו הוטרואן. נזון מפנסיה וענוד מידליות. ערב־ערב יצא לטייל בגן
העיר. שקט שקט ושקיעה. אבל מיציסתר זולפים בכל גזע. אדמומית הבדולח מבשרת
מזרח נאדד(?) ובקרן זוית, בפינת לבלוב מוריק, מנגנת המזרקה :

"אגד מפקע

ציצי שנהב.

אי פבוס מתלהלה

יפליא גוניו,

נופל ומשתרע

כנהי רב"